



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

### Expedita Juris Divini, Natvralis, Et Ecclesiastici Moralis Expositio

Tamburini, Tommaso

Coloniæ Agrippinæ, 1665

De Cambio ad Nundinas absolutè parag. 1.

**urn:nbn:de:hbz:466:1-40132**

habere correspondentem, qui ibi solvat, & tamen de facto ipse non habeat, unde, nec stet promissis, nec solvat, non est mirum, quod iuste possum ab ipso hic exigere, quanti mea interfuit, pecuniam non fuisse solutam in eo loco: non est, inquam, mirum, quia tunc ejus fallax promissio fuit mihi causa talis damni.

Nota id verum esse, tum in hoc genere Cambii, de quo hic loquimur, tum de aliis, sive per literas, sive ad Nundinas, par enim est ratio, ut, si tu non stes mihi promissis, debeas mihi solvere damnum emergens, & lucrum cessans. Vide tamen omnino quæ mox dicam. *n*

*a Infra c. 5*

*§. 1. n. 16.*

*Et n. 17.*

§. III.

*Quando tum Cambiario, tum Cambiari Cambium proficit, cujus erit lucrum?*

1. Titius cupit habere Neapoli centum aureos v. g. quos tamen habet hic Panormi: Cajus autem cupit similia centum habere hic Panormi, quæ tamen habet Neapoli. Hi ergo invicem Cambiunt, & uterque obtinet, quod ipsis est utile, unde unus alteri æquè famulatur. Inquire, cujusnam erit lucrum ex tali Cambio?

*b Mol. d.*

*405. Ca-*

*jetan de*

*Camb. c. 6*

*Et 7. Sil.*

*V. usur. n.*

*4. q. 8. §.*

*Secundo*

*Gar. c. 33.*

*de contr.*

*n. 5. Lop. l.*

*2. de contr.*

*c. 4. aliq.*

*apud Bo-*

*nac. d. 3. de*

*contrac. q.*

*5. n. 25.*

2. Respondeo, fore illius, qui *b* prævenitur, Si enim Titius ad te Cajum veniat, ut Cambias illa centum, tuum erit lucrum, si ru ad Titium, lucrum erit Titii. Ratio est, quia, qui prævenitur, præstat alteri obsequium ex se æstimabile, & per accidens est, ut id aliunde vertatur in suum commodum. Sicuti (ait Molina.) Si Petrus v. g. deberet cum expensis equum, quem conduxit, remittere hinc Panormo Messanam, & Paulus indigeret equo, quo iter facturus Messanam sit, posset, qui prævenitur totum, & integrum pretium locati equi recipere, quia ei, qui prævenitur, solvitur justum illud pretium, quod est condignum illo obsequio à se exhibito.

3. Ex quo exemplo infert idem Molina, quod sicuti, si Petrus sciret necessitatē Pauli querentis equum, qui illum Messanam portaret, & Paulus sciret necessitatem Petri volentis reducere equum Messanam, possent licitè simul convenire, ut vel gratis, vel cum aliquo lucro ex alterutra parte reduceretur equus, & quomodo eunq; conventio inter illos fieret, licita esset, quia neuter teneret.

celebrare contractum in alterius commodum, sed potest in suum; paritate in casu nostro, &c.

4. Quid, si ego indigens pecunia Neapoli, dem illam hic Panormi Nummulario, ut ipse meo nomine det ad Cambium Tertio, qui illam fortasse optat habere hic Panormi, daturus eandem cum legitimo lucro Neapoli, possumne licitè tunc ego ejusmodi lucrum Neapoli acquirere, ubi jam habebam pecuniam, quam optabam?

Respondeo, licitè posse, ut colligitur ex dictis, quia, quod immediatè tu potes, si immediatè præveniaris, & quod potes, si cum alio convenias, idem potes, si præveniaris, vel conventionem faciat ille Nummularius, qui tunc tuas vices gerit.

CAPIT V.

De Cambio ad Nundinas.

§. I.

*De Cambio ad Nundinas absolute.*

1. Mercatores certas quasdam Nundinas in aliquibus locis, seu Urbibus, instituerunt, ut ibi debita solvantur, vel contrahantur, & item, ut ratiocinia reddantur, & scribatur in libris dati, & accepti. Solent præsertim in Italia hæc Nundina fieri quater, singulis annis, spatio inter se distantes trium mensium, quod spatium datur, ut solutiones commodè expediri queant. Primæ dicuntur Nundina Apparitionis, & celebrantur circa festum Epiphaniæ. Secundæ, Paschatis, ineunte Majo. Tertiar, Augusti, eo enim mense sunt. Quartæ, omnium Sanctorum, quia, pauld post ejusmodi festum, celebrantur. Alicubi, ut Francofurti bis celebrantur has Nundinas, monet Lessius loco mox citando, nimirum circa Pascha, & circa Septembrem, nam propterea Cambium ad has Nundinas vocatur à Lessio Francofurtensè. Cum autem Cambia dicuntur fieri ad Primas, vel ad Secundas, vel ad Tertias, vel ad Quartas Nundinas, sensus est, quod solutio pecuniæ faciendæ est post tres, vel post sex, vel post novem, vel post duodecim menses.

2. Quid, si dentur pecuniæ hic, ut in eo loco fiat earum solutio, ubi Nundina non celebrantur?

Respon-

Respondeo. Tunc constituuntur quidam termini, & ita dicitur pecunia dari, & accipi ad Primos, vel Secundos, vel Tertios, vel Quartos terminos, id est, post tres, sex, novem, vel duodecim menses. Immo, quando non est magna locorum distantia, ut horum mensium spatium necessarium non sit, ad ferendas literas Cambii, constituuntur alii breviores termini, pro solutionibus faciendis: Et quidem sapientissime constituitur terminus, qui iudicatur sufficiens ad huiusmodi literas perferendas, incipiendo à die, quo fiunt literæ Cambii, aliquando verò incipiendo à die, quo literæ recipiuntur à correspondente, seu Procuratore Campfarii in hunc fere modum: *Post dies quindecim, vel post dies viginti, vel post mensem, &c. à receptione harum literarum, fiat solutio.*

3. Jam verò, si solutio fiat realiter, enumerata in Nundinis pecuniâ, certè, vel nihil, vel vix differret tunc Cambium à Cambio per literas de quo egimus in capite præced. Sed, quia in dictis Nundinis solutio transigi sine ulla numerata pecuniâ solet, datis nimirum tantummodo, & acceptis syngraphis, ideo peculiares inde emergunt difficultates, quæ propriam, atque solennem hic habent disputationem.

4. Hunc autem modum cambiendi, si nihil aliud addatur, vocamus absolutè Cambium ad Nundinas; si enim eveniat, ut in loco destinato ad Cambium, ita fiat solutio, ut necesse sit, addere aliud Recambium, tunc vocatur Cambium cum Recambio, seu Cambium cum recursu, de quo in paragrafo sequenti, nam nunc solum statueri debemus, an hoc Cambium absolutè ad Nundinas licitum sit. Et quidem licitum esse, tum mercatoribus, tum aliis privatis, modò adsint quædam conditiones, jam communis est opinio. Ratio est, quia aliquibus conditionibus, quas mox afferemus, adhibitis, non apparet, ubi sit iniustitia, & ex alia parte adsunt iusti tituli, unde acquiratur lucrum.

5. Duo igitur sunt explicanda. Primò, hi iusti tituli, quorum certè aliqui coincidunt cum allatis in paragraphis præcedentibus. Secundò, illæ conditiones, quarum item non pauca in sinuatae superius sunt, sunt tamen hic in suo proprio loco, claritatis gratia, breviter repetendæ:

*Tituli justificantes lucrum Cambii ad Nundinas.*

6. Primus Titulus est, quia Campfor erabit pecunia, quam tibi ipse tradit, post tres, vel plures menses, unde privabitur, etiam si non sit mercator, opportunitate, & libertate aliquid lucrandi cum illa pecunia à te reddenda, per alias fortè negotiationes sese offerentes.

7. Secundus est periculum, cui pecunia tibi à Campfore data exponitur. Et quidem, si pro longiore tempore data est, majora erunt pericula: Nam propterea tunc non propter meram temporis longitudinem, sed propter hæc pericula, & aliquid plus exiget non iustè Campfor. Quod si is habeat pignus suæ pecuniæ à Campfario, quod certè potest habere, quia quilibet negotiari potest cum omni sua cautela, & securitate; tunc non militabit hic periculi titulus, sed alii.

8. Tertius titulus est, quia dum interim expectatur solutio, plures possent esse, qui peterent Cambium, & pauciores, qui darent. Cum igitur ex majore numero petentium, & minore numero dantium crescat mercium pretium, b crescat etiam in casu nostro.

9. Quartus est trajectio actualis, vel, ut b *Less. loc. cit. nu. 56.* hic communiter est, trajectio virtualis pecuniæ ex uno in alium locum. Neque dicas ibi non adesse pecuniam, nec illuc illam trajici, sed solum esse transactionem syngrapharum dati, & accepti, ne id (inquam) dicas; nam ipsa syngrapha continens creditum de pecunia, tanti, vel ferè tanti æstimatur, quanti ipsa pecunia, nam propterea ejusmodi syngraphæ credita continentes, appellantur, & sunt pecunia virtute, & æquivalenter.

10. Quintus titulus est, quia in loco, ubi fit dicta solutio, secundum majorem, vel minorem pecuniæ copiam, major, vel minor est ejus æstimatio.

11. Sextus titulus est, quia communiter in illis locis, ubi facienda est solutio, adest taxa valoris pecuniæ communiter recepta in illis Nundinis, vel in illo foro, quæ fit à Mercatoribus, omnibus circumstantiis expensis, vel certè ipso negotiantium usu comprobatur. Nam inde evenit, ut pro varietate circumstantiarum, aliquando majus, aliquando mi-

nus lucrum habeatur ex Cambiis. Cum igitur etiam privato liceat servare rei pretium, quod in communi foro currit, poterit quisque secundum hoc pretium acquirere lucrum, ut etiam supra notavimus.

12. Septimus ducitur ab expensis quas Campfor facit, conducendo, vel habendo alibi suum correspondentem, cui committat literas Cambii.

*Conditiones adhibenda in Cambio in Nundinas.*

Jam verò conditiones debent esse sequentes, puta omninò tres, tum pro locis, ubi non adest Bulla Pii V. mox citanda, tum pro locis, ubi adest: notant enim id, quod est de Jure naturæ. Aliæ verò tres pro locis, ubi illa fore recepta est.

*Conditiones tres ex Jure Naturæ.*

13. Prima conditio ex notantibus Jus naturæ est, ut non exigatur plus, vel minus ratione solius temporis, ut modo dictum est. Verum, quia dictum est, etiam sæpè lucrum Cambii non solere taxari, seu usurpari à justis negotiatoribus ex solo tempore, sed ex circumstantiis illis adnexis, ut ibidem vidimus, ideo hæc conditio apud bonos negotiatores deesse nunquam solet.

14. Secunda, ut re ipsa literæ de uno in alium locum transmittantur, quarum virtute fiat verè solutio pecuniæ, quæ recepta fuit in alio loco. Tibi v. gr. hic Panormi dedit Campfor pecuniam ad Cambium pro Neapoli, debes, vel tu, vel aliquis Procurator tuo nomine facere solutionem pecuniæ Neapoli: Si ergo non fiat ibi solutio, licet illæ literæ missæ fuerint, tamen cum redeant sine solutione ibidem facta, inanes redibunt, & siccæ, atque aded cum usura Campfor exiget lucrum Cambii, quia Cambium nunquam completum fuit, ut iterum in simili supra monuimus.

15. Tertia conditio maximè notanda, & circa quam sunt difficultates innumeræ, quæ materiam hanc de Cambiis celebrem, & satis ætate nostra exagitatam reddiderunt, est, ut Campfor sciat, vel rationabiliter existimet, Campsarium habere in loco, ubi fieri debet solutio, pecuniam, sive numeratam, sive in credito, quæ est pecunia æquivalens, habere, in-

quam, saltem apud suum Procuratorem, vel amicum, à quo; vel Mutuam, vel ad novum Cambium dictus Campsarius accipiat. Ratio convincens, in Cambio debere esse hanc conditionem, est manifesta, quia Cambium, vel est permutatio pecuniæ præsentis cum absente, vel Emptio pecuniæ absentis pretio pecuniæ præsentis, vel quid simile, ut supra diximus. Si ergo Campfor existimet Campsarium, nec habere pecuniam in se, nec in credito, nihil ipse Campfor permutabit, vel emerit, vel clara usura, vel clarum furtum, si aliquod lucrum Campfor sumat ex permutatione, vel Emptione, quæ nulla est. Lege Lellium num. 61.

16. Illud approbavimus supra: Si postquam Campfor bona fide dedit ad Cambium in locum aliquem, putans Campsarium habere, vel habere posse ibi pecuniam, deprehendat, se à Campsario esse deceptum, quia nullam ibi is habet, nec habere potest pecuniam, approbavimus, inquam, tunc justè posse ab ipso Campsario recipi in eodem loco, quo dedit, solutionem sui lucrisimò, & omnimodè interesse, quod fortè ipse Campfor est passus. Ratio est, quia tunc Campsarius tenetur ex fraude, quia finxit habere pecuniam in illo loco, unde Campfor deceptus fuit. Hanc doctrinam probabilissimam putat Bonacina, <sup>ad Bencel</sup> licet ipse in aliquo refragetur. Verum, si sine palliata fraude procedatur, eam certissimam, <sup>tradit</sup> ne dum probabilissimam, puto. <sup>num. 14.</sup>

17. Siste autem hic tantisper, Amice Lector. Ex hac vera nostra concessione fore debere solent aliqui, dum ex hac doctrina putant, se justè semper exigere posse dictum Cambii lucrum, quia nimirum Campsarius, id est, ille, qui recipit hic pecuniam solvendam ab ipso in alio loco, non est inventus in dicto loco v. gr. Neapoli habere pecuniam, nec item habere Correspondentem, qui solvat, imò, & aliquando inventus est ne literas quidem illuc missis; ubi, inquam, solent, quia non advertunt ad usum, quo ejusmodi Cambia fieri frequenter consueverunt, Campsarius enim, & Campfor conveniunt, ut curam invenendi in loco distant pecuniam nomine Campsarii, & invenendi Correspondentem, & cetera necessaria ad verum Cambium, suscipiat Campfor. Si ergo hæc deficiunt, culpa Campforis deficiunt, non verò culpa Campsarii: Quare Campsarius non est condemnandus ad sol-

ad solvendum lucrum cessans, & damnum Camfors emergens, & cuius damni non fuit causa Campfarius, sed ipse Campfor.

Conditiones tres requisitæ, à Pio Quinto.

18. Progrediamur jam ad alias conditiones tres requisitas à Bulla Pii Quinti, quam tamen Lessius non putat, aut paucis in locis esse receptam, aut certe nusquam, quoad conditiones, quæ de Jure naturæ non sunt, ut supra in simili, tanquam probabile, dictum à nobis est.

19. Prima conditio est, ut non fiat pactum ab initio de certo interesse, etiam in casu, quo non fieret solutio tempore præfixo. Certo, inquit, non ergo Pius prohibet pactum de lucro incerto solvendo, quod postea deprehenderetur dandum ex interesse, quod passus est Campfor ex non soluto Cambio. Imo aliqui dicunt, non solum, ubi non est recepta, sed etiam, ubi est recepta dicta Bulla Pii V. posse fieri pactum de determinato lucro ad arbitrium prudentis (vide omnino e infra) cum Bulla solum prohibeat, fieri ad arbitrium Campforis, qui amore lucri affectus errare posset. Et certe, quando Campfor caret experientia, vel rebus suis nimis inhiat, de Jure naturæ est, ut ejus arbitrio nequaquam stetur.

20. Secunda, ut non possint fieri Cambia, nisi pro primis, seu proximis Nundinis, ubi Nundinæ celebrantur, vel primis Terminis (ut mox num. 22. clarius explicabo) ubi Nundinæ non habentur. Id autem prohibetur, quando ratione magis distantis termini augetur lucrum Cambii; nam, si non augeatur, & tamen longius tempus pro faciendâ solutione concedatur, certe gratiam Campforio faceret Campfor.

21. Quod si quis, ut notat Lessius, plus exigeret, dando ad secundas Nundinas, quam dando ad primas, exigeret, inquam, plus, non ratione ipsius meri longioris temporis, sed ratione veri interesse, quod tunc pateretur, non esset ad restitutionem condemnandus, etiam in locis, ubi recepta est Pii V. Bulla, saltem ante sententiam Judicis, quia ob veram titulum in conscientia tunc exigit: nam si exigeret ratione solius temporis, etiam de Jure naturæ, esset condemnandus, ut dictum est in superioribus sæpè.

22. Tertia denique est, ut in terminis solutioni præfigendis, habeatur ratio longin-

quitatis, & vicinitatis locorum, in quibus solutio est faciendâ, ut scilicet plus possit lucrari Campfor, si debeat numerate pecuniam in lucro magis distante, quam in loco distanti minus. Ubi vides, hic non agi de Nundinis, quæ semper fixæ in suis locis sunt, nisi forte tangatur difficultas, quæ ponetur mox numero sequenti; sed agitur de aliis locis, ubi non sunt Nundinæ; si enim cambias hic Patnormi, ut fiat solutio Messanæ, ad quam Messanæ Urbem perveniri potest tempore quinque dierum verbi gratia, cur ponis terminum solvendi post duos menses, & vis acquirere illud lucrum, quod acquireret in Nundinis, quæ sunt longè distantes, seu quod acquireret ille, qui subit pericula duorum mensium, expensasque facit, quæ solent fieri, quando transfertur pecunia in locum magis distantem, itinere verbi gratia dictorum duorum mensium? Id certe, etiam de Jure naturæ, vetitum est. Quod si lucrum in hoc casu non augeas, tunc non erit illicitum, immò gratiam facies. Campfario modo dicto numero præced. Præterea, nec item erit illicitum, e velle lucrum, quod solet haberi in Nundinis, si locus solutionis est æquè distans à Nundinis, & credatur probabiliter in loco, ubi solutio sic faciendâ, æqualiter valere pecuniam, ac valere in Nundinis.

23. Inquires. Campfores statuere consueverunt, lucrum ex cambio eo majus esse solvendum, quo longius est tempus, ad quod Cambium datur, etiam in ordine ad primas ipsas Nundinas, ut, si primo mense dent pecuniam ad Cambium solvendum in proximis primis Nundinis, plus lucri exigant, quam, si dent Secundo, vel Tertio mense, ne licitum est?

24. Respondeo. Non pauci putant esse illicitum, quia sic habetur ratio brevioris, & longioris temporis, quod proprium est usu-  
 ræ. Sed g. Molina, aliique cum magna probabilitate ajunt, esse licitum, quia in longiore tempore majora sunt pericula, diutius Campfores privantur sua pecunia, qua negotiari possent, & lucrari, & major est numerus, qui in simili dictum est supra, non igitur solum ratione meri temporis, &c. Et quidem cum illud sit pretium justum rerum, quod bona fide Periti statuunt, præsertim consuetudine sic seita, & tolerata, ideo non sunt prædicti Campfores condemnandi.

c. Bonre. de  
 contr. d. 3.  
 q. 5. nu. 13.

f. Lop. l. 2.  
 de contr. c. 13.

Rodr. 2. p.  
 sum. c.  
 107. n. 6.  
 Molin. d.  
 404.  
 Less. l. c.  
 du. 6. &  
 du. 11.  
 Cajet. de  
 Cam. c. 7.  
 Philiar. l. 5.  
 25. In- c. 24. n. 2.

25. Inquires iterum. Dictum est, ut Cambium hoc sit licitum, oportere, ut illae tres conditiones concurrant, quas diximus à num. 13. Quo modo igitur, se geret vidua, vel homo non multae literaturae, qui has non discernit, & solum dat alteri pecuniam suam ad Cambium?

26. Respondeo. Haec praxis, quae maxime hic est cognita necessaria, explicatur inferius. *a Infra §. 5 nu. 6. & iterum §. 7*

## §. II.

*De Cambio cum Recambio, seu Recursa.*

1. **P** Praxis hujus Cambii (quod Bisuntinum, vel Placentinum apud Lessium *b Less. l. 2. c. 23. n. 59.* appellatur) nostro aëvo frequentissima, hujusmodi est. Titius Camfor hic Panormi verbi gratia dat Cajo centum aureos solvendos ab eodem Cajo in proximis Nundinis Placentiae celebrandis, vel in aliquo Italiae, vel Siciliae loco. Quoniam verò Cajo nemi- nem habet Placentiae, vel in illis aliis locis, qui ejus nomine solvat, quod ipse Cajo debet; ideo Titius offert eidem Cajo suum Correspondentem, nomine verbi gratia Sejum, residentem in illis locis, offert, inquam, ut, si- cuti est Correspondens Titii cum omni po- testate ipsi Sejo concessa ab eodem Titio, ita in hoc negotio, ut sit etiam Correspondens Caji, & solvat Cambium, id est, dictos cen- tum aureos cum lucro ibi apud Mercatores, seu apud forum decerni solito: Sit autem hoc lucrum nunc verbi gratia aureorum quinque. Acceptata oblatione, scribit ad Se- jum Titius, nomine utriusque, puta ejusdem Titii, & dicti Caji, ut scilicet Sejus acceptet creditum Titii, & debitum Caji, & ut cor- respondens jam Caji, solvat Cambium, ejus- que lucrum, id est, centum, & quinque au- reos, & ut Correspondens Titii eos aureos recipiat, & sic extinguatur Cambium. Sed, quia Sejus, ut correspondens Caji pecuniam non habet; ideo ipse idem Sejus, ut cor- respondens Titii, seu Titii nomine offert, & dat illam pecuniam sibi eidem, ut Cor- respondentem, seu Procuratori praedicti Caji, dat, inquam, ad Cambium, quod certe erit secundum Cambium, seu, ut loquimur, Re- cambium solvendum à Cajo Panormi. Cum accepta ergo hac pecunia Sejus, ut correspon-

dens Caji, extinguit, seu solvit, ut dictum est, praedictum Cambium primum Panormi ce- lebratum, ita, ut nihil omnino amplius debe- at, pro dicto primo Cambio, Cajo. Lege Les- sium, qui rectè notat, si dictus Sejus fugeret, vel decoqueret, Camforum Titium non pos- se agere nomine suo contra Camforum Ca- jum; is enim Cajo jam solvit Cambium ipsi Camfori Titio.

2. Quoniam verò dictum secundum Cambium parere suum lucrum debet, quod erit verbi gratia aliorum quinque aureorum, qui solvendi erunt à Cajo Panormi, ideo Ca- jus debet Panormi solvere Titio centum, & decem aureos, id est, centum ex primo capita- li, quinque ex lucro primi Cambii extincti Placentiae cum pecunia habita à Procuratore Titii & quinque ex lucro Cambii extinguen- di Panormi ab eodem Cajo.

3. Suppono, ad Justitiam secundi Cambii, Cajo, seu sejus Procuratorem non cogi ad dictum secundum Cambium, posset enim Cajo, seu ejus Procurator extinguerè pri- mum Cambium pecunia praesenti sine neces- sitate sumendi Recambium, vel certe posset sumere Recambium ab alio, quam à Cor- respondente Titii.

4. Solet autem occurrere, ut Cajo, in Pa- normi quidem, promptam eam summam ha- beat, quam debet Titio, unde rursus totam il- lam eandem summam, ac, si iterum illam ac- cepisset à Titio ad Cambium, se, obligat sol- vere cum suo lucro iterum Placentiae, vel ali- bi, ut rursus fiet, quod modo num. 1. diximus, & sic continuatur per multos aliquando an- nos Cambia, & Recambia, donec re ipsa, & numerata pecunia totum capitale cum omni- bus lucris incurtentibus solvat Titio Cajo, nam propterea Mercatores hoc appellant eti- am Cambium cum Recursa, recurrit enim, unde incaperat. Et adverte permaximè, to- tum hoc negotium, praeter primam traditio- nem illorum centum aureorum Cajo à Titio numerato datorum, & praeter ultimam hanc solutionem, quam numeratam denique fieri oportebit, tractari, & expediri per solas syn- graphas, seu per acceptationes, & dationes crediti, & debiti, quae in libris dati, & accepti scribantur.

5. Quæret is, qui hanc quaestionem intro- spicere cupit: Quando Sejus extinguit pri- mum Cambium Placentiae, quodnam est prius